

Valdybos posėdžio protokolo 1 priedas

PATVIRTINTA
UAB „Investicijų ir verslo garantijos“
valdybos 2021-09-30 sprendimu
(posėdžio protokolo Nr. 0,39)

ATIDĖJINIŲ SUDARYMO POLITIKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Politika apibrėžia pagrindines su atidėjinių formavimu susijusias sąvokas bei nustato pagrindinius principus, kurių laikantis yra grupuojamas UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (toliau – INVEGA) ir jos valdomų Kontroluojančiųjų fondų bei Fondų fondų paskolų ir garantijų portfelis (toliau – Portfelis). INVEGOS Portfelio finansiniai išsipareigojimai ir finansinis turtas (Garantijos ir Paskolos) yra skirstomi į kredito rizikos grupes, įvertinami galimi patirti ir (ar) dar nerealizuoti nuostoliai, apskaičiuojamas lėšų poreikis pagal prisiimtus finansinius išsipareigojimus ir formuojami atidėjiniai galimiems nuostoliams padengti.

2. Politika turi atitikti INVEGOJE taikomus apskaitos standartus.

3. Politikos pagrindu turi būti parengta INVEGOS atidėjinių sudarymo tvarka (toliau – Tvarka), kurioje turi būti detalizuota, kaip turi būti taikomos Politikos nuostatos.

4. Politiką ir Tvarką rengia ir peržiūri Kokybės ir rizikos valdymo skyrius. Politiką tvirtina INVEGOS valdyba, Tvarką – INVEGOS generalinis direktorius.

5. Pasibaigus kiekvienam metų ketvirčiui INVEGOS vadovybė kartu su finansiniais rezultatais valdybai turi pateikti informaciją apie planuotus ir faktiškai suformuotus atidėjinius bei atidėjinių prognozes metų pabaigai.

6. Politikos nuostatos peržiūrimos, ir pagal poreikį keičiamos, kai nustatoma reikšmingų ar naujų aplinkybių, kurios gali daryti įtaką įmonės valdomam Portfeliui ir turi būti tinkamai įvertintos bei valdomos. Teikiant siūlymą keisti patvirtintos Politikos nuostatas, kartu turi būti teikiamas ir keitimo poveikio įvertinimas, išskyrus tuos atvejus, kai pakeitimai yra redakcinio pobūdžio ir aišku, kad jie reikšmingos įtakos atidėjinių formavimo principams ir atidėjinių dydžiui neturi.

7. Politikoje naudojamos sąvokos ir trumpiniai suprantami taip, kaip jie yra apibrėžti Lietuvos Respublikos ir tarptautiniuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose atidėjinių formavimą, bei INVEGOS vidaus teisės aktuose.

II. POLITIKOS TAIKYMO SRITIS

8. Politikos nuostatos taikomos visam INVEGOS Portfeliui.

9. Politikos nuostatos taip pat turi būti taikomos visoms naujoms INVEGOS Portfelio priemonėms (jei tokių būtų), pagal kurias būtų teikiamos garantijos ir (ar) paskolos.

III. ATIDĖJINIŲ SUDARYMO PRINCIPAI

10. Sudarytų atidėjinių sumos turi būti pagrįstos skaičiavimais.
11. Apskaičiuodama atidėjinius, INVEGA turėtų:
 - a. Vadovautis atsargumo principu ir iš kelių vertinimo metodų pasirinkti tą, kuri taikydama veiklos rezultatų ir turto negalėtų nepagrįstai padidinti, o išsipareigojimų – nepagrįstai sumažinti.
 - b. Atsižvelgti į riziką ir netikrumus, tačiau netikrumais negalėtų pateisinti sudarytų per didelių atidėjinių ar tyčia padidinti išsipareigojimų.
12. Vertinant atidėjinių sumą, turi būti atsižvelgiama į kiekvieną papildomą poataskaitinių įvykių suteiktą įrodymą.
13. Vertinant atidėjinių sumą, turi būti vadovaujama ne tik pagrįstais ir patvirtinamais ne per didelėmis sąnaudomis ar pastangomis galimais gauti duomenimis apie praeities įvykius bei dabarties sąlygas, tačiau ir būsimų ekonominių sąlygų prognozėmis.

IV. FINANSINIO TURTO IR FINANSINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ PRIPAŽINIMAS IR PRIPAŽINIMO NUTRAUKIMAS

14. INVEGA turi pripažinti finansinį turta (paskolas) ar finansinį išsipareigojimą (garantijas) tik kai ji tampa finansinės priemonės sutarties nuostatų šalimi.
15. Pirminio pripažinimo metu paskolos ir garantijos vertinami tikraja verte. Po pirminio pripažinimo paskolos ir garantijos yra vertinami amortizuota savikaina.
16. Jei sudaromuose sandoriuose numatyta, kad už dalį išsipareigojimų bus atsakingas kitas ūkio subjektas, ta išsipareigojimų dalis INVEGOS apskaitoje nepripažįstama. Aiškumo dėlei, tuo atveju, kai papildomos rizikos mažinimo priemonės (pavyzdžiui, pergarantavimas) neatleidžia INVEGOS nuo pareigos vykdyti prisiimtus finansinius išsipareigojimus, tokioms pozicijoms atidėjiniai turi būti pripažįstami.
17. Atidėjiniai formuojami visoms INVEGOS išduotoms paskoloms ir garantijoms, taikant tikėtinų kredito nuostolių modelį. Tikėtini kredito nuostoliai – atsižvelgiant į tikimybę apskaičiuoti kredito nuostoliai (t. y. dabartinė viso numatomo pinigų trūkumo vertė) tikėtiniu finansinės priemonės galiojimo laikotarpiu. Pinigų trūkumas – pinigų srautų, kurie turi būti mokami pagal sutartį, ir pinigų srautų, kuriuos INVEGA tikisi gauti, skirtumas.
18. Kad galėtų sėkmingai veikti ateityje, INVEGA gali sudaryti atidėjinius būsimosioms išlaidoms, kurias gali tekti patirti dėl teisiųjų reikalavimų. Išsipareigojimai pripažįstami atidėjiniais tik tada, kai būsimosios išlaidos yra neišvengiamos ir nepriklauso nuo įmonės veiklos ateityje. Sprendimai pirkti turta ar daryti kitokias išlaidas ateityje yra įvykiai, susiję su būsimaisiais išsipareigojimais, todėl jie atidėjiniais nepripažįstami.
19. Laikantis kaupimo principo, atidėjiniai dėl galimų išsipareigojimų teismo sprendimams įgyvendinti sudaromi, tik jei teismo byla jau yra iškelta, jei tikimybė, kad įmonė bus įpareigota padengti jį savo turtu yra didesnė už tikimybę, kad to nebus, ir jei atidėjinio suma patikimai gali būti apskaičiuojama. Tačiau, jei teismo bylos baigtis nenuspėjama, galimas išsipareigojimas turi būti laikomas neapibrėžtuojų išsipareigojimu, nes jį lemia ne įmonės veiksmas. Išnagrinėjus bylą, neapibrėžtieji išsipareigojimai gali tapti atidėjiniais, o vėliau – esamaisiais išsipareigojimais arba galėtų būti panaikinti, jei teismas priimtų įmonei palankų sprendimą.
20. Neapibrėžtuosius išsipareigojimus INVEGA gali registruoti nebalansinėse sąskaitose, tačiau jiems atidėjiniai nėra sudaromi.
21. INVEGA gali pašalinti finansinį išsipareigojimą (ar finansinio išsipareigojimo dalį) iš savo finansinės būklės ataskaitos tik kai šis išsipareigojimas panaikinamas, t. y. kai sutartyje numatyta

prievolė įvykdoma, atšaukiama arba kai baigiasi jos galiojimo laikas.

22. INVEGA gali pašalinti finansinį turta (ar finansinio turto dalį) iš savo finansinės būklės ataskaitos tik tada kai baigiasi sutartyje numatytų teisių į finansinio turto pinigų srautus galiojimo laikas arba jis perduoda finansinį turta ir šio perduoto turto pripažinimas gali būti nutraukiamas, remiantis Tarptautiniais verslo apskaitos standartais.

V. PORTFELIO GRUPAVIMO PRINCIPAI

23. Portfelyje esančios garantijos ir paskolos (toliau – Portfelio pozicijos) turi būti sugrupuotos į tokias homogenines grupes, kad tikėtinų nuostolių įvertinimas būtų kuo tikslesnis ir užtikrintų pakankamą numatomų lėšų poreikio bei atidėjinių, skirtų nuostoliams dengti, suformavimą. Homogeninių grupių skaičius turi būti optimalus ir pagrįstas tam tikrai grupei priskirtiniais požymiais bei nustatytais kriterijais.

24. Portfelio pozicijos į homogenines grupes turi būti skirstomos taip, kad visoms vienoje homogeninėje grupėje esančioms garantijoms ir (ar) paskoloms būtų būdingos bendros kredito rizikos ypatybės.

25. Pagrindiniai grupavimo kriterijai, kuriais remiantis Portfelio pozicijos skirstomos į homogenines grupes, nustatomi atsižvelgiant į:

- įgyvendinamos priemonės rūši ir (ar) sąlygas;
- kredito rizikos kilmę;
- išsipareigojimų realizavimo ir nuostolių kompensavimo schema;
- priemonės įgyvendinimui parinktų tarpininkų patikimumą;
- kitus veiksnius, kurie atlikus išsamesnę garantijų ir (ar) paskolų nuostolių patirties analizę, nustatomi kaip turintys reikšmingos įtakos finansinės priemonės nuostolingumui.

26. Tais atvejais, kai Portfelio skaidymas į homogenines grupes yra pagrįstas nuostolių patirties analize, įverčiams apskaičiuoti turi būti naudojama pakankama statistinių duomenų imtis, kad apskaičiuoti įverčiai būtų logiški ir reprezentatyvūs.

27. Išimtiniais atvejais, kai garantija ar paskola pagal savo rūši, sąlygas ir (ar) kitus kriterijus iš esmės skiriasi nuo likusio įmonės Portfelio bei dėl to negali būti tinkamai priskirta nė vienai iš jau esamų homogeninių grupių, skaičiuojant tikėtinius nuostolius, jai turi būti taikomas individualus vertinimas.

28. Jeigu Portfelyje atsiranda pozicijos, kurių tikėtini nuostoliai vertinami individualiai, tačiau kurioms būdingos bendros kredito rizikos ypatybės bei taikomi tokie patys numatomų lėšų poreikio bei atidėjinių skaičiavimo principai, tokios Portfelio pozicijos gali būti grupuojamos į naujas homogenines grupes, laikantis Politikoje nustatytų reikalavimų.

VI. KREDITO RIZIKOS GRUPIŲ PRISKYRIMAS

29. Vertinant garantijų ir paskolų kredito riziką ir nustatant numatomų lėšų poreikį bei atidėjinius, visos Portfelio pozicijos pagal Tvarkoje nustatytus kriterijus turi būti skirstomos į 4 rizikos grupes:

- standartinės kredito rizikos grupė (1 RG);
- padidėjusios kredito rizikos grupė (2 RG);
- nevykdomų išsipareigojimų kredito rizikos grupė (3 RG);
- nutrauktų išsipareigojimų kredito rizikos grupė (4 RG).

30. Kiekvienai pirmą kartą į Portfelį įtraukiamai Portfelio pozicijai turi būti nustatyta

kredito rizikos grupė, atitinkanti Tvarkoje nustatytus konkrečioms Portfelio pozicijoms taikomus reikalavimus.

31. Portfelio pozicijų grupavimas į nustatytas kredito rizikos grupes vykdomas periodiškai kas ketvirtį.

VII. REIKŠMINGO KREDITO RIZIKOS PADIDĖJIMO NUSTATYMAS

32. Kiekvieną finansinių ataskaitų dieną INVEGA turi įvertinti, ar nuo pirminio pripažinimo reikšmingai padidėjo finansinės priemonės kredito rizika. Vertinant reikia atsižvelgti į tikėtinu finansinės priemonės galiojimo laikotarpiu kylančios išsipareigojimų neįvykdymo rizikos pasikeitimą.

33. Atliekant vertinimą turi būti palyginta išsipareigojimų neįvykdymo rizika pirminio pripažinimo dieną su išsipareigojimų neįvykdymo rizika finansinių ataskaitų dieną.

34. Finansinės priemonės, kurių rizika yra reikšmingai padidėjusi, negali būti priskiriamos standartinės kredito rizikos grupei (1 RG).

VIII. ATIDĖJINIŲ NORMOS

35. Atidėjiniai formuojami visoms kredito rizikos grupėms priskirtoms garantijoms ir paskoloms.

36. Kiekvienai homogeninei grupei nustatomos atskiros atidėjinių normos, kurios taikomos toje homogeninėje grupėje esančioms Portfelio pozicijoms, priklausomai nuo to, kuriai kredito rizikos grupei garantija ar paskola yra priskirta.

37. Atidėjinių normos nustatomos naudojant statistinių duomenų analizę ir pasitelkiant išorės kreditingumo vertinimo bendrovių (toliau – Kredito biuras) suteiktus reitingus, nemokumo tikimybes ir kitus įverčius. Tokiu atveju Kredito biuras turi būti atlikęs savo kredito rizikos vertinimo modelio testavimą, įrodantį aukštą vertinimo rezultatų patikimumą, ir pateikęs ataskaitą INVEGAI.

38. Tais atvejais, kai atidėjiniai formuojami naujai garantijų ar paskolų rūšiai, kuri dėl savo specifikos negali būti priskirta nė vienai iš jau egzistuojančių homogeninių grupių, arba kai sukauptų istorinių duomenų nepakanka, kad, vadovaujantis jais, galima būtų pakankamai tiksliai ir pagrįstai apskaičiuoti prognozuojamus nuostolius, turi būti taikoma Kredito biuro pateikti nemokumo įverčiai. Tokia atidėjinių formavimo tvarka taikoma tol, kol bus sukaupta pakankamai istorinių duomenų, kad galima būtų naudoti statistinę duomenų analizę.

39. Skaičiuojant kiekvienoje homogeninėje grupėje esančių skirtingų kredito rizikos grupių normas paprastai naudojami visi sukaupti duomenys, tačiau gali būti naudojama tik jų dalis, jei galima pagrįsti kad duomenų dalis, o ne visa imtis, tiksliau atspindi pastarųjų laikotarpių dinamiką ir būsimųjų laikotarpių tendencijas.

40. Reikšmingi statistinių duomenų taikymo nukrypimai nuo Politikos nuostatų, turi būti pagrįsti ir taikomi tik esant pagrindžiantiems dokumentams.

41. Kai sukaupta pakankamai istorinių duomenų, atidėjinių normos individualioms garantijoms nustatomos, taikant tikėtinų kredito nuostolių modelį. Individualių garantijų, priskirtų standartinės (1) kredito rizikos grupei, atidėjiniai nuostoliams vertinami suma, lygia tikėtiniems 12-kos mėnesių kredito nuostoliams. Individualių garantijų, priskirtų padidėjusios (2) kredito rizikos grupei, atidėjiniai nuostoliams vertinami suma, lygia tikėtiniems galiojimo laikotarpio kredito nuostoliams. Nevykdomų (3) ir nutrauktų (4) išsipareigojimų kredito rizikos grupių atidėjinių normos

vertinamos individualiai, atsižvelgiant į papildomų kriterijų reikšmes ir taikomos visam paskolos galiojimo laikotarpiui.

42. Individualių garantijų atidėjinių normos, kurioms apskaičiuoti naudojama sukaupta garantijų teikimo istorija, skaičiuojamos pagal formulę:

$$AN = P(D) \times P(N) \times P(K) \times N,$$

čia:

AN – atidėjinių norma (procentais nuo garantijos sumos likučio);

P(D) – tai tikimybė, kad garantija bus priskirta nuostolingai kredito rizikos grupei;

P(N) – tikimybė, kad nuostolingai kredito rizikos grupei priskirta paskola bus nutraukta;

P(K) – tikimybė, kad bus kreiptasi dėl garantijos išmokos, jeigu paskola bus nutraukta;

N – išmokų mokėjimo intensyvumas procentais.

43. Portfelinių garantijų ir paskolų atidėjinių normos, kurioms apskaičiuoti naudojama sukaupta garantijų ir (ar) paskolų teikimo istorija, skaičiuojamos pagal formulę:

$$AN = P(D) \times N,$$

čia:

AN – atidėjinių norma (procentais nuo garantijos ar paskolos sumos likučio);

P(D) – tai tikimybė, kad garantija ar paskola bus priskirta nuostolingai kredito rizikos grupei;

N – faktinis portfelinių garantijų ar paskolų nuostolingumas.

IX. ATIDĖJINIŲ NORMŲ TAIKYMAS

44. INVEGOS Finansų valdymo skyrius, pasibaigus kiekvienų metų ataskaitiniam ketvirčiui, laikydamasis Politikoje ir Tvarkoje nustatytų taisyklių, atlieka Portfelio grupavimą į kredito rizikos grupes. O Rizikos valdymo skyrius, laikydamasis Politikoje ir Tvarkoje nustatytų taisyklių bei remdamasis iš Finansų valdymo skyriaus gauta informacija, apskaičiuoja garantijų atidėjinius ir paskolų vertės sumažėjimo nuostolius. Finansų valdymo skyrius suformuotus garantijų atidėjinius ir paskolų vertės sumažėjimo nuostolius atspindi INVEGOS Portfelio apskaitoje.

45. Jei, skaičiuojant atidėjinius, paaiškėja, kad garantijų arba paskolų atidėjinių (skaičiuojant garantijų ir paskolų atidėjinius atskirai) pokytis (padidėjimas arba sumažėjimas) yra didesnis nei 10% nuo ankstesnio skaičiavimo metu apskaičiuotos atitinkamų atidėjinių sumos, prieš fiksuojant atidėjinių pasikeitimą INVEGOS Portfelio apskaitoje apie numatomą atitinkamų atidėjinių pokytį vadovybė turi informuoti valdybą.

46. Portfelio garantijoms ir paskoloms, įtrauktoms į atitinkamą Kontroliuojantįjį fondą ar Fondų fondą, kurioms pagal atitinkamo Kontroliuojančiojo fondo ar Fondų fondo finansavimo sutartį yra taikomas pergarantavimas, turi būti apskaičiuotos atitinkamos gautinos kompensacinės sumos.

47. INVEGOS atidėjinių skaičiavimo rezultatai naudojami planuojant tikėtinas INVEGOS Portfelio garantijų išmokas, paskolų vertės praradimus, nuosavų lėšų bei lėšų, gaunamų iš Lietuvos Respublikos Ekonomikos ir inovacijų ministerijos bei kitų asignavimų valdytojų administruojamų programų ir (ar) Europos Sąjungos fondų, poreikį.

X. REZERVO DIDELĖMS IŠMOKOMS FORMAVIMAS

48. Rezervas didelėms išmokoms yra formuojamas siekiant tinkamai pasiruošti mažai tikėtiniems įvykiams – kredito gavėjų, kurių paskolų ir garantijų likutis didesnis nei 500 000 eurų, nemokumas. Rezervas turėtų būti formuojamas tokio dydžio, kad jo pakaktų nuostoliams padengti bent su 95% pasikliautine tikimybe (simuliacija atliekama Monte Carlo metodu).